

Carina tror inte på två-årsregeln

Försäkringskassan beviljar normalt inte extra assistans efter att barnet fyllt två år. Carina Fasth, som har två barn, tycker den gränsen leder till ojämlikhet.

CARINA FASTH HAR två söner, Joachim och Leo, som idag är tretton respektive sex år gamla. Hon var 21 år gammal när hon fick assistansersättning 1995. Då väntade hon sitt första barn och hennes kvinnliga vänner med funktionsnedsättning hade oftast valt att låta pappan vara hemma istället för att anlita hemtjänst.

–Jag oroade mig mycket för att jag inte skulle få en bra relation till mitt barn om jag inte kunde utföra stora delar av det praktiska med hjälp av assistans. För mig var det jättestort att bli mamma och min första son, Joachim, blev väldigt mycket mammas pojke, det hade varit svårt att få en sådan relation utan assistans.

Carina Fasth och hennes man, Stefan, diskuterade olika alternativ och kom fram till att assistansen var den bästa lösningen. När Carina Fasth kontaktade Försäkringskassan var hon gravid, och hon sökte assistans främst för att kunna ta hand om sitt barn.

–Jag beviljades assistans medan jag var gravid, handläggarna sade att mitt assistansbehov var stort men att det i första hand är för mina egna grundläggande behov. Samtidigt har det inte ifrågasatts att jag använder min assistans även till att ta hand om mina barn, vilket jag kan göra eftersom jag har assistans nästan dygnet runt.

När första sonen Joachim kom gjorde assistansen att Carina Fasth kunde vara en självständig förälder. Småbarnstiden hade inte fungerat överhuvudtaget utan assistans säger hon.

” I början är det oerhört konkret vad assistenten behövs till.”

–Jag ammade i 1½ år och från första dagen behövde jag en assistent som lade Joachim till bröstet, lyfte upp honom så han kunde rapa, göra blöjbyten och klä av och på honom. I början är det oerhört konkret vad assistansen behövs till och trots min funktionsnedsättning kunde jag få en stark relation till min son.

CARINA FASTH VALDE FRÅN BÖRJAN att inte ha så mycket hjälpmedel, exempelvis hög och sänkbar säng och skötbord eller hållare att lägga barnet i när hon kör rullstol.

–Jag provade lite hjälpmedel, men för mig var det viktigt att kunna välja det själv. För mig är det inget alternativ att exempelvis bada barnet med hjälpme-

FOTO: SANDRA ÖVSTI

del, jag kan tappa barnet eftersom jag snabbt blir trött i armarna på grund av min muskelsjukdom.

Muskelsjukdomen gör också att Carina Fasth inte har muskelstyrka exempelvis för att kunna hantera situationen praktiskt om barnet exempelvis sätter något i halsen.

– Alla mina assistenter har gått första hjälpen specialiserat för små barn för att de ska veta vad man gör i en sådan situation.

”I ett parförhållande där den ena parten har en funktionsnedsättning, blir det ojämnt”

När andra sonen, Leo, kom blev det mer pappas pojke berättar Carina Fasth. Hon och hennes man, Stefan har sitt föräldraansvar parallellt och hon tycker de har en jämställd relation, vilket hade varit svårt utan assistans, säger hon.

– Det är en fantastisk känsla att slippa vara tacksam mot Stefan, när han jobbar tar jag barnen, och tvärtom. När jag pluggade skötte jag barnen och hemmet, nu när vi båda arbetar har vi en tydligare uppdelning, och kan turas om att komma hem sent. Carina Fasth säger att assistansen gjort att hon kan vara en självständig mamma och vara trygg i den rollen.

– Hade jag varit beroende av att min man, grannar eller släktingar ställer upp hade jag känt att jag inte duger. Nu är jag inte rädd om min man åker bort en vecka, jag vet att jag klarar det.

Efter tvåårsåldern blir behoven annorlunda, barnet klarar vissa bitar själv men istället kommer andra behov som att ha en person som är beredd att rycka in utomhus, vid köpcentra, bilvägar eller på vägen till skolan.

– Barnen har inte omdöme eller koll när de går utanför bostaden, de måste passas exempelvis när det finns biltrafik runtomkring. En assistent kan också behöva hålla barnet i handen om det blir bråkigt och vill springa iväg, barn är inte alltid lugna och beskedliga så att de hela tiden håller sig i rullstolen.

Carina Fasth har heller ingen möjlighet att själv ta hand om barnet när det är i tre-fyraårsåldern om det exempelvis slår sig.

– Barnet kan visserligen lära sig att komma upp i knäet och lägga mitt ben tillrätta, men om det slår sig så ligger de och gråter, då behövs det någon som tar upp dem till mig.

Att Försäkringskassan normalt inte beviljar assistans för föräldraansvar efter att barnet fyllt två år tycker Carina Fasth är helt förkastligt, vad gör två år till en magisk ålder undrar hon.

– Detta ställs på sin spets med en ensamstående förälder med funktionsnedsättning, eller när båda föräldrarna har en funktionsnedsättning. Men även i ett parförhållande där ena parten har en funktionsnedsättning blir det ojämnt, eftersom den ena parten blir beroende av den andra.

CARINAS YNGRE SON, LEO, ÄR idag sex år och har börjat skolan, då är det praktiska behoven inte lika omfattande eftersom han klär sig själv och äter själv. Däremot behöver Carina Fasth laga mat och tvätta hans kläder. Vid pyssel och bak, behöver en assistent göra det praktiska som hon inte kan göra själv. Samma sak gäller vid fritidsaktiviteter.

– Jag skulle inte kunna hjälpa honom att ta sig till danslektioner, ta med och hämta honom hos kompisar, där det oftast är trappor och assistenten följer honom in och hämtar honom.

Vid nöjesaktiviteter som Gröna lund och vid lek i simhallen gör Carinas assistenter också det hon inte kan. Trots att hon inte är intill honom hela tiden kan hon vara delaktig i aktiviteter på exempelvis Gröna lund berättar hon.

– I början undrade jag om jag skulle komma att känna mig utanför, men när Joachim åkte sin första karuselltur vinkade han åt mig varje gång och då kändes det som att vi gjorde det tillsammans även om jag inte åkte med honom.

När barnet slutligen kommit upp i elva-tolvårsåldern rör det sig självständigt ute, åker kollektivt och är med kompisar säger Carina Fasth, då är behovet av assistans litet men det kan fortfarande finnas menar hon.

– Det kan vara att jag med en assistent röjer hans rum när jag anser att en viss gräns är nådd. Sätta gränser gör jag själv men att vara den här mamman som röjer upp i rummet, det kan jag inte vara utan assistans, säger Carina Fasth.

Kenneth Westberg

Varför är två år en magisk gräns?

Linnea Darell och Maria Lundqvist Brömster

Folkpartiet liberalerna

Linnea Darell, folkpartistisk ledamot i LSS-kommittén och Maria Lundqvist Brömster, folkpartistisk ledamot i Socialutskottet är kritiska till Försäkringskassans hållning att assistanstid för utövande av föräldraansvar normalt sett inte ska beviljas efter tvåårsåldern på barnet. Linnea Darell anser att personlig assistans ska innebära att kunna fullgöra sitt föräldraskap i samma omfattning och under samma tid som föräldrar utan funktionsnedsättning.

– Stöd för att utöva föräldraansvar ska ges utifrån andra personliga behov om assistanssättning är beviljad utom när stöd i kommunikation med barnet är nödvändigt, då det räknas som ett grundläggande behov.

Hur ser du på Försäkringskassans syn att detta normalt ska gälla barn upp till tvåårsåldern?

– Jag är förvånad över att de talar om en sådan gräns. Med individens behov som utgångspunkt kan en generell åldersregel för barnet inte tillämpas, det måste avgöras från fall till fall. Praktiskt stöd i föräldraskapet finns åtskilliga år efter tvåårsåldern även om behoven successivt ändrar karaktär. En tvåårsgräns ger inte föräldrar – och speciellt ensamstående föräldrar – en rimlig chans att leva som andra, vilket är syftet med LSS.

Assistenten är enligt Maria Lundqvist Brömster ett personligt hjälpmedel som ska göra det möjligt för föräldern med funktionsnedsättning att klara den praktiska delen av föräldraskapet.

– Vad det hjälpmedlet ska bestå av går inte att säga generellt, det måste bedömas från fall till fall och i olika skeenden.

Bör detta förtydligas i lagstiftning/regelverk?

– Ja, uppenbarligen eftersom Försäkringskassan nu vill tillämpa regler som inte stämmer överens med lagens syfte. Detta skulle kunna göras i en tydligare hänvisning till barnper-

spektivet, som LSS-kommittén föreslår ska införas i LSS.

På frågan om andra typer av LSS- eller SoL-insatser kan ges istället för assistans säger Linnea Darell att det måste bedömas från fall till fall men att assistansen bör täcka hela behovet.

– Utgångspunkten bör vara att om en förälder är beviljad assistans och har behov av praktiskt stöd för att klara sitt föräldrastöd, då ska detta ingå i assistansen, säger Linnea Darell.

Tomas Sundberg

Verksamhetsutvecklare på Försäkringskassan

Assistanstimmar kan beviljas till en assistansberättigad förälder som behöver hjälp med praktisk omvårdnad av ett litet barn, enligt Tomas Sundberg, verksamhetsutvecklare på Försäkringskassan. Då kan assistenterna hjälpa till exempelvis vid amning och blöjbyten.

– Utredningen i det enskilda fallet får visa vilka praktiska moment som kan innefattas i timbedömningen. Den här hjälpen kan vara en viktig förutsättning för att en förälder med funktionsnedsättning ska kunna utöva sitt föräldraskap och kunna leva och fungera som andra föräldrar med små barn.

Tomas Sundberg säger att den hjälp som det normalt ges tid för är omvårdnadsinsatser upp till tvåårsåldern på barnet.

– Från centralt håll anser Försäkringskassan sedan länge att timmar för omvårdnad av barnet normalt sett inte beviljas om barnet passerat två års ålder, här stödjer vi oss på förarbetena till LSS-propositionen (1992/93:159 sid 66) där det står att ”assistenten... under barnets första tid även hjälper föräldern med den omvårdnad av barnet som han eller hon inte kan ge själv”.

Vad gör en förälder som anser sig behöva assistanstid för att utöva föräldraansvar när barnet är äldre än två år?

– Föräldern kan ansöka om detta hos Försäkringskassan, i någon mån kan det inrymmas i assistanstiden att assistenten följer barnet till förskola,

skola eller till idrottsaktiviteter som fotbollsträning, hur länge det kan behövas bedöms individuellt, säger Tomas Sundberg.

Hanna Eriksson jurist på Stil

Att normalt inte bevilja assistanstid för utövande av föräldraansvar när barnet är äldre än två år går inte ihop med den praxis som finns vid bedömningen av assistanstid när det är barnet självt som har assistansbehov. Det anser Hanna Eriksson, jurist på Stil.

– För barn med assistansbehov anser Försäkringskassan att föräldraansvaret ska beaktas upp till barnets tolvårsålder och man drar då av den tid som anses ingå i föräldraansvaret.

Hanna Eriksson berättar att Regeringsrätten i en dom (RÅ 1997 ref 23 I) uttalat att de grundläggande behoven hos ett barn som inte har en funktionsnedsättning är av beaktansvärd omfattning ända upp i tolvårsåldern. Till följd av detta drar Försäkringskassan av tid från assistansen motsvarande föräldraansvaret för barn med assistansbehov upp till tolvårsåldern. Detta borde innebära att den assistansberättigade föräldern har rätt till assistans för att kunna utföra sitt föräldraansvar till dess barnet är i tolvårsåldern anser Hanna Eriksson.

– När ett behov av assistans är kopplat till den assistansberättigade, i detta fall föräldraansvaret, ska beslutet på assistans täcka hela behovet, vilket jag anser framgår av den proposition som ligger till grund för LSS-lagstiftningen (prop. 1992/93:159 sid 175).

Behov som är kopplade till barnet kan däremot tillgodoses på annat sätt säger Hanna Eriksson, vilket är fallet när barnet har andra stödinsatser, exempelvis barnomsorg.

– Det centrala som jag ser det att dra en gräns mellan vad som direkt kan kopplas till barnet, exempelvis barnomsorg, och vad som är kopplat till föräldern och som kan ses som en del i föräldraansvaret. Behov som barnet har i hemmet bör definitivt ingå i föräldraansvaret, säger Hanna Eriksson.